

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Delbetänkande (SOU 2009:1) En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen

Tullverket tillstyrker i huvudsak utredningens förslag och vill lämna följande synpunkter över det i rubriken angivna betänkandet.

Allmänt

Tullverket är positiv till utredningens översyn av reglerna om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation inom polisens och Tullverkets förundersöknings- och underrättelseverksamhet. Tullverket anser att det är värdefullt att all inhämtning genom elektroniska kommunikationen i förundersökningsverksamhet regleras i rättegångsbalken och att rättssäkerheten förstärks. Vidare anser Tullverket att förslaget om att inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation inom underrättelseverksamhet ska regleras i en ny särskild lag förbättrar förståelsen för och hanteringen av dessa bestämmelser.

Föreslagna ändringar i 27 kap. rättegångsbalken (RB)

Det är bra för effektiviteten av Tullverkets brottsbekämpning att det föreslås en utvidgad användning av lokaliseringssuppgifter, så att tillgång till uppgifter också omfattar t.ex. mobiltelefoner som är påslagna men som inte används för kommunikation.

Att inhämtning av uppgifter efter beslut om hemlig teleövervakning även ska få ske om det inte finns någon skäligen misstänkt samt att det kommer kunna meddelas interimistiska beslut om hemlig teleövervakning är en förutsättning för att Tullverket på ett verkningsfullt sätt ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

Av utredningen¹ framgår att förundersökningsledare vid polisen och Tullverket, liksom åklagare, i fortsättningen kommer att kunna besluta om hemlig teleövervakning. Det framgår vidare att det i de flesta fall kommer att vara fråga om situationer när det inledningsvis saknas en skäligen misstänkt person i utredningen. Detta torde enligt Tullverkets mening medföra att förundersökningsledare vid Tullverket i de fall 19 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling medger ges en möjlighet pröva frågan om hemlig teleövervakning. I praktiken kommer det förmodligen inte bli aktuellt mer än i ytterst sällsynta fall.

I den föreslagna 21 a § (andra stycket, sista meningen) anges att om ett interimistiskt beslut om övervakning har upphört att gälla innan rätten har prövat ärendet ska åklagaren anmäla åtgärden till Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. För tydlighetens skull vore det önskvärt om denna mening vore ett eget stycke med tillägget ”enligt andra stycket” efter ordet ärendet.

Tullverket anser att de ändringar, tillägg och undantag som föreslås i olika paragrafer i 27 kap. RB angående hemlig teleövervakning, inte är helt lättillgängliga och att det finns en risk att kapitlet som helhet blir svåröverskådligt. Det vore därför önskvärt att hela 27 kap. genomgår en översyn.

Förslag till lag (0000:00) om tillgång till uppgifter om viss elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet

Förslaget i 2 § punkterna 2 och 3 om ett vidare begrepp av inhämtning av lokaliseringssuppgifter, välkomnas av Tullverket. Det förslaget, liksom motsvarande skrivning i 27 kap. 19 § RB, innebär goda förutsättningar för att förbättra effektiviteten inom de brottsbekämpande verksamheterna.

Enligt den föreslagna brottskatalogen i 3 § är Tullverkets tillämpning av bestämmelserna, i likhet med idag, begränsad. Brottsbekämpningen kan enbart tillämpa bestämmelserna vid misstanke om grov narkotikasmuggling². Inom underrättelseverksamheten kartläggs smugglingsorganisationer där det enskilda brottet inte alltid uppnår angivet straffvärde på minst två år fängelse i straffskalan, men där det sammantaget förväntas att straffvärdet kommer att överstiga två års fängelse. Tullverket anser att det skulle vara av stort värde för underrättelseverksamheten, att i samband med sådan kartläggning kunna inhämta uppgifter i form av s.k. telefonlistor från teleoperatörerna, även vid misstanke om annan grov brottslighet (inkl. narkotikasmuggling) än bara grov narkotikasmuggling.

¹ SOU 2009:1 s. 151

² 6 § första stycket smugglingslagen

Föreslagna ändringar i 14 b § förundersökningskungörelsen (FUK)

Enligt den föreslagna författningstexten ska ansvaret för underrättelseskyldigheten angående användningen av hemliga tvångsmedel i vissa fall även omfatta polisman eller tjänsteman vid Tullverket. Av kommentaren till bestämmelsen framgår bl.a. att den åklagare, polisman eller tulltjänsteman som var förundersökningsledare när förundersökningen avslutades ska vara ansvarig för underrättelsen³. Tullverket vill påpeka att verkets underrättelseskyldighet i praktiken endast blir aktuell i de fall förundersökningen inte har överlämnats till åklagaren utan har avslutats av en förundersökningsledare inom Tullverket. Det torde dessutom för Tullverket del, med hänsyn till 19 § smugglinglagen, vara ytterst sällsynt att en förundersökningsledare vid Tullverket beslutar om hemlig teleövervakning. När förundersökningen överlämnas till åklagare bör denne alltid ha ansvaret för samtliga underrättelser. Den föreslagna författningstexten är mot denna bakgrund alltför allmän och direkt missvisande eftersom den kan uppfattas som att den åklagaren som är eller varit förundersökningsledare kan överlåta till en tjänsteman vid Tullverket att fullgöra underrättelseskyldigheten. Bestämmelsens lydelse bör förtydligas.

Hänvisningen i första stycket till lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning ska tas bort. Denna tidsbegränsade lag har upphört att gälla och samtliga bestämmelser har permanentats och inarbetats i 27 kap. RB.⁴

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit generaltulldirektören Karin Starrin (beslutande), chefsjuristen Ylva Ehrnrooth, produktionsprocessägaren Per Westberg, juristerna Annika Jonsson (föredragande) och Lisbeth Tjärnkvist.

TULLVERKET

Karin Starrin

Annika Jonsson

Kopia till

Finansdepartementet, Skatte- och tullavdelningen

VLS

BB-stab

KOM

³ SOU 2009:1 s.151

⁴ Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2009 (SFS 2008:855).